C/2025/2004

30.4.2025 г.

Становище на Европейския икономически и социален комитет

Оценка на докладите на Лета и Драги относно функционирането и конкурентоспособността на единния пазар на ЕС

(становище по собствена инициатива)

(C/2025/2004)

Докладчик: **Matteo Carlo BORSANI**

Докладчик: **Giuseppe GUERINI**

Докладчик: **Stefano PALMIERI**

Съветници	Eleonora TRENTO (на докладчика Matteo Carlo BORSANI) Samuel CORNELLA (на докладчика Giuseppe GUERINI) Marco CILENTO (на докладчика Stefano PALMIERI)
Решение на пленарната асамблея	11.7.2024 г.
Правно основание	Член 52, параграф 2 от Правилника за дейността
Компетентна секция	„Единен пазар, производство и потребление“
Приемане от секцията	12.2.2025 г.
Приемане на пленарна сесия	26.2.2025 г.
Пленарна сесия №	594
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	222/2/6

1. Заключения и препоръки

1.1. Европейският икономически и социален комитет (ЕИСК) изразява съгласие с докладите на Драги и Лета във връзка с необходимостта от спешни действия за повишаване на конкурентоспособността на европейската икономика, като се изостави „илюзията, че само отлагането може да запази консенсуса“.

1.2. Ето защо е от решаващо значение да продължи работата за доизграждане на единния пазар, като той бъде разширен така, че да обхване секторите на финансите, електронните комуникации и енергетиката, и като бъде укрепен секторът на услугите.

1.3. Институциите на ЕС и държавите членки следва да започнат подходящ дебат относно основните правила на ЕС и актуалността на действащите договори спрямо настоящите предизвикателства, които изискват да се мисли и действа бързо.

1.4. ЕИСК приканва институциите на ЕС да постигнат напредък в завършването на единния пазар, като обърнат голямо внимание на екологичната устойчивост, икономическия просперитет, социалното и териториалното сближаване, признавайки ги за фактори на конкурентоспособността.

1.5. ЕИСК подкрепя твърдението на Драги и Лета за това, че европейската икономика с нейните ценности и правила трябва да си възвърне конкурентоспособността, като укрепи своето международно значение.

1.6. ЕИСК настоятелно призовава институциите на ЕС да приемат промишлена политика, която е в състояние да преодолее сегашния фрагментиран подход на множество национални промишлени политики, които не винаги са координирани. Необходимата динамична комбинация от данъчни, регулаторни, търговски/митнически и финансови мерки за стимулиране всъщност може да бъде надеждно предложена в полза на единния пазар само чрез обединени усилия.

1.7. ЕИСК припомня, че е важно да се намалят бюрократичната тежест и разходите за привеждане в съответствие на предприятията чрез по-добро регулиране и ефективно административно опростяване. Засилването на анализа на регулаторното въздействие и проверките на конкурентоспособността би било много полезно в това отношение за подпомагане на предприемачеството и създаването на качествени работни места, подобряването на условията на труд, както и на устойчивия икономически растеж и социалното сближаване.

1.8. ЕИСК призовава за регулаторни решения, насочени към намаляване на цените на енергията и преди всичко на разликата в цените между държавите членки и между Европа и други икономики. В това отношение призовава за по-широко използване на договори за разлика и за отделяне на цената на енергията от възобновяеми източници и други форми на енергия с ниски въглеродни емисии от по-нестабилната цена на енергията от изкопаеми горива. Също така са необходими и желателни повече инвестиции в сектора на енергията от възобновяеми източници, както и други форми на енергия с ниски въглеродни емисии.

1.9. ЕИСК изразява съгласие, че е необходима внимателна оценка на механизма за корекция на въглеродните емисии на границите (МКВЕГ), и насърчава законодателите на ЕС да проучат ефективни начини за калибриране на режима на износ и внос, за да може промишлеността на ЕС да остане конкурентоспособна на международните пазари.

1.10. ЕИСК отбелязва, че действията, предложени в докладите на Драги и Лета, изискват мащабни инвестиции и затова призовава европейските институции да обмислят възможността за емитиране на общи сигурни активи, както това беше направено в отговор на пандемията.

1.11. Без да изключва необходимостта ЕС винаги да насърчава мира в съответствие с концепцията за сигурност, която не е само военна, ЕИСК отбелязва, че променящите се геополитически условия изискват прилагането на европейска политика за отбрана, съчетана с една по-силна обща външна политика. Ще бъде необходимо увеличаване на инвестициите в отбрана, включително чрез нови инструменти за финансиране, за да се подобри равнището на технологично развитие в сектора.

1.12. ЕИСК призовава да се помисли по нов начин относно европейските обществени блага, които могат да очертаят основните приоритети за бъдещето на ЕС. Предоставянето на такива блага е свързано с икономически, институционални и политически фактори, така че евентуална гаранция на европейско равнище би могла да има добавена стойност, като замени множеството национални подходи.

2. **Въведение и контекст**

2.1. ЕИСК оценява положително докладите на Драги и Лета за широкия спектър на обхванатите теми и смелостта да се правят амбициозни предложения. И двата документа започват с общ анализ, като след това преминават към подробно разглеждане на предложенията за укрепване на единния пазар и конкурентоспособността на ЕС. ЕИСК възнамерява да анализира тук най-неотложните въпроси, разгледани в двата доклада.

2.2. В първата част на настоящото становище ЕИСК определя най-неотложните инвестиции в различни области, а във втората част отправя настоятелен призив към лицата, вземащи решения на европейско равнище, да възприемат подход към конкурентоспособност, който отчита нейното социално измерение и включва икономическото, социалното и териториалното сближаване. За тази цел ЕИСК подчертава, че е важно да се подкрепят инвестициите в социална инфраструктура, като припомня заключенията от срещата на върха във Вал Дюшес, където беше подновен европейският ангажимент към социалния диалог и беше потвърдено неговото значение за прилагането на Европейския стълб на социалните права и Декларацията от Ла Юлп.

2.3. ЕИСК подчертава, че ЕС е изправен пред фундаментален стратегически избор: да оформя активно глобалната икономическа трансформация, като повиши значително своята конкурентоспособност, или да запази постиженията от миналото, като гарантира, че се зачитат предходните ангажименти на ЕС в областта на устойчивото развитие и климата.

2.4. Ето защо ЕИСК, в съответствие с изложеното в докладите на Лета и Драги, припомня, че предприемането на бързи действия е изключително неотложно, и приканва съзаконодателите да направят това.

3. **Вътрешният пазар и неговото бъдеще**

3.1. ЕИСК изразява съгласие с докладите на Лета и Драги, че единният пазар е едно от основните технически и политически постижения на процеса на европейска интеграция. Необходимо е обаче първоначалният единен пазар да се адаптира към геополитическия сценарий, който се формира междувременно, и към демографското развитие на ЕС, чиято работна сила ще намалява с 2 милиона работници годишно до 2040 г. Предвид централната роля на надлежното прилагане на правилата на единния пазар, ЕИСК би искал да участва пряко в работната група за прилагане на правилата на вътрешния пазар.

3.2. ЕИСК счита също така, че е от основно значение да продължи работата за по-нататъшно доизграждане на единния пазар, като той бъде разширен така, че да обхване секторите на финансите, електронните комуникации и енергетиката, и като бъде укрепен секторът на услугите, който все още е изложен на множество пречки пред интеграцията.

3.3. По-силният и по-интегриран единен пазар ще донесе икономически и социални ползи. Ето защо ЕИСК счита, че представените в двата доклада предложения за укрепване на единния пазар и общата европейска валута трябва да бъдат придружени от бюджетни, социални и екологични политики, които да гарантират, че ползите от единния пазар достигат до всички граждани и работници на ЕС.

3.4. Както докладът на Драги, така и, по-индиректно, докладът на Енрико Лета залагат на подновяване на партньорството между държавите — членки на ЕС. Това налага провеждането на дебат относно основните правила на ЕС и актуалността на действащите Договори в светлината на амбициозните действия, предложени в двата доклада, от които произтичат и някои препоръки в писмата за определяне на мандатите на новите комисари.

3.5. Въпреки това ЕИСК счита, че конкретното прилагане на двата доклада на Драги и Лета би могло да бъде предизвикателство за новата рамка за европейско икономическо управление (реформирания Пакт за стабилност и растеж), доколкото тази рамка определя бюджетни ограничения, които понастоящем са твърде рестриктивни, както е подчертано от Европейския фискален съвет ([1]).

3.6. ЕИСК подкрепя призива в доклада на Лета за единен пазар, насочен към насърчаване на екологичната устойчивост и икономическия просперитет, както и призива в доклада на Драги европейските амбиции в областта на устойчивостта да се превърнат в елемент на конкурентоспособност ([2]). От много години ЕИСК подкрепя прехода от линейна към кръгова икономика и ролята на гражданското общество в този контекст ([3]).

4. **Водеща роля на ЕС в световен мащаб**

4.1. ЕИСК споделя констатацията, че днес ЕС се конкурира от икономическа гледна точка не само със САЩ, но и с бързо развиващи се икономики като Китай и Индия, в един по-сложен международен контекст от този на първоначалното създаване на единния пазар. От тази гледна точка докладът на Драги очертава три основни сфери на действие: i) необходимостта да се позиционираме конкурентно в глобалната „надпревара“, преодолявайки изоставането в областта на иновациите; ii) значението на намаляването на стратегическите зависимости от веригите за доставки извън ЕС; iii) способността на ЕС наистина да действа обединено.

4.2. С оглед на това ЕИСК подчертава значението на амбициозната програма на ЕС в областта на търговията и сътрудничеството на ЕС с глобалните партньори.

4.3. ЕИСК подкрепя призива на Драги и Лета, според който е изключително важно европейската икономика със своите ценности и правила да си възвърне конкурентоспособността чрез укрепване на международното си значение, въпреки бързото и непрекъснато развитие на големи търговски блокове извън ЕС и тревожното покачване на геополитическото напрежение.

4.4. Европейският съюз трябва да продължи да играе водеща роля по въпросите, свързани с изменението на климата, замърсяването и загубата на биологично разнообразие.

4.5. В този контекст ЕИСК счита, че ЕС трябва да си остане фактор за мира и демокрацията ([4]), като допринася за търсенето на нови глобални баланси и се стреми както към по-силна роля на еврото в световната икономика, така и към по-голяма способност да изразява единна позиция в сферата на външната политика. ЕИСК призовава да се проучи възможността за приемане на гласуване с мнозинство в тази област.

4.6. ЕИСК предупреждава за рисковете от фрагментиране на световното управление и за риска от увеличаване на търговските мита. Съществува риск проблемите, свързани с изграждането на ползотворни международни отношения, да подхранят надпреварата за конкурентно предимство, което може да изостри напрежението и конфликтите и да застраши мира, демократичните ценности и постигането на социалните и екологичните цели. ЕИСК счита също така, че постигането на стабилен и траен мир в света зависи и от подобряването на условията на живот и труд в съответствие с целите за устойчивост, определени в Програмата на ООН до 2030 г.

([1]) Европейски фискален съвет (2024 г.): *Annual Report 2024 (Годишен доклад за 2024 г.)*.
([2]) ОВ C, C/2024/6877, 28.11.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6877/oj.
([3]) Европейската комисия и Европейският икономически и социален комитет съвместно създадоха Европейската платформа на заинтересованите страни в областта на кръговата икономика.
([4]) Залегнали в неговите договори и в Хартата на основните права на Европейския съюз.

5. **Промишлената политика на ЕС**

5.1. ЕИСК оценява положително факта, че в доклада на Драги се установява силна взаимовръзка между промишлената конкурентоспособност и устойчивостта на европейския социален модел — истинска спойка на процеса на интеграция и основополагаща ценност на ЕС.

5.2. ЕИСК споделя възгледите на Драги относно необходимостта от промишлена политика, която да преодолее сегашния фрагментиран подход на множество национални промишлени политики, които не винаги са координирани. Координираните европейски усилия са единственият възможен начин за осигуряване на правилен баланс между данъчните, регулаторните, търговските/митническите мерки и финансови стимули, характерен за най-новите индустриални политики на САЩ и Китай, така че той да бъде в полза на единния пазар. Тези усилия трябва да се осъществят чрез рационализиране на законодателните инициативи, така че те да са по-целенасочени в качествено отношение, за да се оцени въздействието върху европейските предприятия и създаването на качествени работни места.

5.3. ЕИСК счита, че настоящите (намалени) европейски инвестиции в научни изследвания, развойна дейност и иновации, както и недостатъците на внедряването на напреднали технологии, биха могли поне частично да бъдат компенсирани с по-големи и по-добре обмислени публични инвестиции (според Драги целите на „Хоризонт Европа“ са твърде разностранни). Ето защо ЕИСК споделя съдържащия се в доклада призив за концентриране на инвестициите в сектори с висок потенциал за растеж и за: i) съсредоточаване и координиране на действията; ii) определяне на ефективна промишлена стратегия, основана на научноизследователска и развойна дейност и технологични иновации; iii) подкрепа на индустриалните партньорства чрез укрепване на централните инструменти като важните проекти от общоевропейски интерес (ВПОИ).

5.4. По отношение на сливанията ЕИСК подкрепя цялостния подход, очертан в доклада на Драги, който предлага да се намери баланс между политиката в областта на конкуренцията и промишлената политика, включително като се отдава адекватно значение на стратегически фактори като иновациите и бъдещата или потенциалната конкуренция, включително на международно равнище. За да се улесни този подход, в съответствие с доклада на Драги, ЕИСК счита, че е необходимо не изменение на Европейския регламент за сливанията, а по-скоро актуализиране на настоящите насоки на Комисията. Във връзка с това ЕИСК призовава да се прояви особена предпазливост при оценката на възможностите за сливания в области, които са от стратегическо значение за сигурността на гражданите на ЕС (информационни и комуникационни технологии, технологии с двойна употреба).

5.5. Що се отнася до член 101 от ДФЕС, ЕИСК признава значението на предоставянето на ясни насоки и образци за споразуменията за хоризонтално сътрудничество между предприятията в ЕС, както се предлага в доклада на Драги, за да се насърчат инвестициите в научноизследователска и развойна дейност, прехода към устойчивост и други стратегически инициативи.

6. **Регулаторна рамка на ЕС**

6.1. В съответствие с различни вече изразени позиции ЕИСК припомня, че е важно да се намалят бюрократичната тежест и разходите за привеждане в съответствие, налагани на предприятията от европейската и националната правна уредба, така че да се насърчат производителността и конкурентоспособността на тези предприятия чрез по-добро регулиране и ефективно административно опростяване.

6.2. ЕИСК би искал да бъде приложено предложението на Европейската комисия за намаляване с 25 % на тежестта, свързана с отчетността на предприятията, като се разшири обхватът на мярката, така че да включва и бюрократичната тежест в по-широк смисъл, и се определи цел от поне 50 % за малките и средните предприятия (МСП), без това да застрашава ангажимента на частния сектор да приведе икономическите си дейности в съответствие с общите екологични, социални и конкурентни цели.

6.3. Ето защо приветства предупреждението, формулирано в този смисъл в доклада на Драги, където се посочва, че бюрократичната тежест е особено неблагоприятна за МСП. Във връзка с това е необходимо да се задълбочи анализът на въздействието на бъдещите мерки и чрез предварителни симулации, подкрепени с иконометрични и количествени данни. С оглед на това ЕИСК подкрепя и идеята бъдещото законодателство на ЕС да бъде предшествано от проверка на конкурентоспособността, която да бъде разширена, така че да включва съществени промени и изменения, направени по време на законодателната процедура, с цел да се подкрепят предприемачеството и създаването на качествени работни места, по-добрите условия на труд, както и устойчивият икономически растеж и социалното сближаване.

6.4. ЕИСК предлага да се разработят техники за добро законодателство, които да зачитат принципа на субсидиарност и да засилват ролята на социалния диалог и участието на социалните партньори и гражданското общество. Освен това европейското законодателство не трябва да бъде основание националните правителства да намаляват защитата на работниците, а би следвало да подкрепя достойните условия на труд чрез права и защита, като по този начин благоприятства сближаването и подобряването на условията на живот и труд на европейските граждани, като се взема предвид и бързото развитие в използването на новите технологии.

7. **Банков съюз и съюз на капиталовите пазари**

7.1. ЕИСК припомня стратегическото значение на съюза на капиталовите пазари (стартиран през 2015 г.), като същевременно повтаря изразения вече неколкократно призив за необходимостта от завършване на банковия съюз, при което се гарантира защитата на дребните вложители и зачитането на целите на пенсионните спестявания ([5]).

7.2. Необходимо е също така да се работи за по-завършен европейски пазар на рисков капитал. Сегашният дори не е сравним по размери (5 % в световен мащаб) с този на САЩ (50 % в световен мащаб) или Китай (40 % в световен мащаб), което води до това, че европейските иноватори срещат обективни трудности във фазата на стартиране и разширяване, което ги подтиква да изнасят проектите си извън ЕС.

8. **Енергиен съюз**

8.1. ЕИСК би искал регулаторни решения, насочени към намаляване на цените на енергията, които понастоящем в Европа са по-високи, отколкото в други икономики, което представлява конкурентна слабост. Причините за тази неблагоприятна ситуация са не само добре известният недостиг на природни ресурси в ЕС, но и: i) бавното осъществяване на някои стратегически инвестиции в чисти енергии; ii) действието на неоптимални данъчни правила; iii) функционирането на пазара на деривати, което може да благоприятства волатилността (Драги). Освен това, както посочва Енрико Лета, липсата на пълна интеграция на енергийните пазари, която би позволила намаляване на разходите за достъп и би насърчила инвестициите, е допълнителен неблагоприятен фактор.

8.2. Поради това и в двата доклада се предлага да се отдаде по-голямо значение на ползите от енергията от възобновяеми източници и други форми на енергия без използване на изкопаеми горива, по-специално чрез договори за разлика и отделяне на цената на възобновяемата енергия от тази на енергията от изкопаеми горива, за която е добре известно, че е по-волатилна.

8.3. ЕИСК призовава Европейската комисия да подкрепи инвестициите в енергия от възобновяеми източници и да оцени възможността да подкрепи инвестиции в други форми на енергия, произведена без използване на изкопаеми горива, да въведе конкретни мерки, за да гарантира, че делът от приходите от системата за търговия с емисии (СТЕ), разпределен на държавите членки (понастоящем около 75 %), се инвестира в проекти за декарбонизация, като например разработването на решения за улавяне, използване и съхранение на въглерод (CCUS) и производството и ранното внедряване на водород.

8.4. И в двата доклада се подчертава значението на МКВЕГ за защитата на европейската промишленост от прехвърляне на въглеродни емисии и екологичен дъмпинг, като същевременно се изтъкват някои проблеми, свързани с този механизъм. В доклада на Лета се подчертава необходимостта от внимателна оценка на риска от загуба на конкурентоспособност на европейската промишленост, включително чрез преразглеждане на нейния обхват. В доклада на Драги обаче успехът на МКВЕГ е поставен под въпрос, като се подчертава прекомерната сложност на мярката, която води до огромна административна тежест за предприятията и риск от фрагментирано прилагане от страна на държавите членки.

8.5. ЕИСК изразява съгласие с предложението за създаване на система от европейски зелени гаранции (ЕЗГ) в сътрудничество между Комисията и Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) с цел мобилизиране на публични и частни средства за постигане на целите за устойчивост. Настоящата силно позициониране на европейските предприятия в секторите на чистите технологии трябва да бъде подкрепено срещу агресивния китайски растеж в този сектор.

([5]) ОВ C 155, 30.4.2021 г., стр. 20.

9. **Съюз на знанието**

9.1. ЕИСК оценява предложението в доклада на Лета към традиционните четири свободи на движение в рамките на единния европейски пазар да се добави и пета свобода, насочена към знание, научни изследвания и иновации.

9.2. ЕИСК подкрепя действията, набелязани в доклада на Драги в областта на развитието на умения за справяне с бъдещите предизвикателства пред ЕС. Тези действия са насочени към преодоляване на различията в иновациите и подобряване на прехода от изобретение към пазарна реализация на продукти и услуги. Тези ценни предложения включват: i) подкрепа за повишаване на квалификацията и преквалификация, особено в технологичния и цифровия сектор; ii) подобряване на мобилността на уменията; iii) опростяване на достъпа до финансиране; и iv) създаване на публично-частни партньорства за определяне на съответните стандарти за умения и програми за обучение.

9.3. ЕИСК обаче отбелязва, че в доклада на Драги не се оценява адекватно социалният диалог за активизиране на инвестициите и колективното договаряне като съпътстващ елемент на прехода и значението на продължаващото обучение на работниците.

10. **Ролята на изкуствения интелект**

10.1. ЕИСК припомня ролята и значението на изкуствения интелект (ИИ) като във връзка с амбицията да се развие пета свобода на движение, основана на знание, иновации и научни изследвания, така и с по-общата необходимост от повишаване на бъдещата производителност на европейската икономика чрез „вертикална интеграция“ на ИИ в промишлените процеси.

10.2. Развитието на ИИ трябва да се извършва в съответствие с Европейската декларация за цифровите права и принципите на цифровото десетилетие, по модел на развитие, който зачита плурализма на информацията, развитието на МСП и създаването на нови работни места.

10.3. Предвид потенциала за повсеместно навлизане на ИИ и нововъзникващите технологии е необходим подход, целящ да се избегнат негативните последици за работниците, свързани с използването на тези технологии. Законодателните инициативи трябва да се справят с пропуските в защитата на правата на работниците на работното място и да гарантират, че хората ще запазят контрола във всички взаимодействия между човек и машина.

11. **Ролята на инвестициите**

11.1. ЕИСК отбелязва, че различните действия, предложени в докладите на Драги и Лета, не могат да бъдат предприети без мащабни инвестиции, както се подчертава от сравнението, направено в доклада на Драги между инвестициите, необходими в Европа днес, и следвоенния план „Маршал“.

11.2. Ето защо ЕИСК приканва европейските институции да обмислят възможността за емитиране на общи сигурни активи, както се случи по време на пандемията, в съответствие с нов подход, който вече не е свързан с конкретна извънредна ситуация, а е насочен към дългосрочни цели и създаване на европейски обществени блага. В този контекст ЕИСК счита, че следва да се обмисли възможността за създаване на съвместен европейски инвестиционен фонд, финансиран с различни инструменти, включително съвместна емисия на дълг на ЕС ([6]), който да е насочена към проекти от общ европейски интерес и чието управление да гарантира социалния диалог.

11.3. ЕИСК подчертава, че през последните две десетилетия се наблюдава спад в инвестиционните разходи, което доведе до намаляване на наличието на публичен капитал в много държави от ЕС. Това влошаване на състоянието на публичния капитал води не само до проблеми със сигурността, но и застрашава качеството и предоставянето на публични услуги, което крие риск от намаляване на икономическия растеж, а оттам и на евентуалните частни инвестиции.

11.4. Правилата за държавната помощ биха могли да бъдат адаптирани както е предложено в доклада на Лета, а именно като се приспособят към постигането на стратегически цели, като например екологичен и цифров преход или отново, като се улесни завръщането на работа на хората в неравностойно положение или достъпът на предприятията до кредити. Същевременно следва бързо да се създаде фонд на ЕС за стратегически инвестиции от европейски интерес, които биха могли да спомогнат за оформянето на конкурентоспособността на ЕС и за стимулирането на екологичния и цифровия преход.

([6]) ОВ C, C/2024/3385, 31.5.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3385/oj.

11.5. Освен това ЕИСК отбелязва, че ако е необходимо да се намали установената разлика в конкурентоспособността със САЩ и Китай, е също толкова необходимо да се посочи, че европейският модел представлява глобален пример по отношение на благосъстоянието, солидарността, социалното приобщаване, устойчивостта и управлението на неравенствата. Като става все по-конкурентоспособен и продуктивен, ЕС би трябвало да запази и обнови това наследство на солидарност и равенство, засилвайки ролята на социалната икономика.

11.6. Едновременно с това обаче е необходимо да се подчертае, че ако Европа не успее да стане по-продуктивна, ще бъдем принудени да избираме между водеща роля в технологиите, водеща роля по въпросите, свързани с климата, и независимост на световната сцена, което ще доведе до трудности при финансирането на нашия напреднал социален модел. Разходите за прехода трябва да бъдат поделени съвместно, поради което ЕИСК предложи необходимостта от рамка на политиката за справедлив преход ([7]) ([8]).

12. **Съюз за отбрана**

12.1. ЕИСК, като припомня член 3 от ДЕС, според който „Съюзът има за цел да насърчава мира, ценностите си и благоденствието на своите народи“, счита, че ЕС трябва винаги и при всички случаи да насърчава своите дипломатически действия за намиране на мирно разрешаване на всеки съществуващ конфликт.

12.2. ЕИСК отбелязва, че нахлуването в Украйна изисква прилагането на европейска отбранителна политика, която не може да бъде отделена от общата външна политика. Във връзка с това счита за необходимо да се увеличат инвестициите, включително чрез нови инструменти за финансиране, които могат да подобрят равнището на технологичното развитие във военния сектор, особено за защита на източните граници на ЕС.

12.3. Ето защо ЕИСК приветства исканията, представени и в двата доклада, за: i) по-голяма степен на обединяване и координиране на търсенето на европейско равнище за увеличаване на икономиите от мащаба, включително чрез съвместни обществени поръчки; ii) незабавно прилагане на Европейската стратегия за отбранителна промишленост (ЕСОП), а в доклада на Драги и бързо приемане на Програмата за европейската отбранителна промишленост (ПЕОП). В доклада на Лета също се споменава необходимостта от цялостен подход към разходите в сектора на отбраната, който да взема предвид пазарно ориентираните стимули, както на европейско, така и на национално равнище.

13. **Съюз, способен да предоставя европейски обществени блага**

13.1. ЕИСК счита, че след двата доклада, които се разглеждат тук, трябва да започне размисъл за европейските обществени блага, така че да може да се очертаят основните приоритети за бъдещето на ЕС. Предоставянето на такива блага е свързано с икономически, институционални и политически фактори, така че активната роля на европейските институции в тази област би донесла добавена стойност под формата на икономии от мащаба и положителни външни ефекти, в допълнение към множеството национални подходи.

13.2. Ето защо ЕИСК счита, че е важно да се осигуряват подходящи инвестиции в отбраната, както и да се насърчават, наред с другото, инвестициите в: i) осигуряване на трансгранична цифрова и енергийна инфраструктура; ii) разработването на платформи за придобиване и обмен на експертен опит; iii) стартирането на съвместни програми за възлагане на обществени поръчки за суровини от изключителна важност; iv) съвместното предоставяне на ваксини и медицински изделия; v) създаването на програми за продължаващо образование и преквалификация; vi) предоставянето на здравни услуги и vii) подобряването на социалните жилища.

13.3. С оглед на тези съображения следващата многогодишна финансова рамка (МФР) за периода 2028—2034 г. ще трябва да бъде ориентирана към стратегическите приоритети, изтъкнати както в двата доклада, и към свързаните с тях инвестиции в европейски обществени блага, посочени в предходния параграф. Поради тази причина ЕИСК изразява надежда, че количествените разпределения на следващата МФР ще дадат възможност на ЕС да изпълни стратегическите си приоритети по отношение на околната среда, технологичните иновации, отворената стратегическа автономност и социалния прогрес и да се справи адекватно с глобалните предизвикателства.

13.4. ЕИСК изразява съжаление, че инструментът STEP (платформа за стратегически технологии за Европа), въведен в междинния преглед на МФР 2021—2027 г., е твърде ограничен в сравнение с подобни инициативи в други държави.

([7]) ОВ C, C/2024/1576, 5.3.2024 г., ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/1576/oj.
([8]) ОВ C, C/2025/772, 11.2.2025 г., ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2025/772/oj.

13.5. ЕИСК счита също така, че с оглед на положителните резултати, постигнати по време на извънредната ситуация с COVID-19, следва да се разгледа възможността за препрограмиране на нов инструмент SURE ([9]), за да се подпомогне повишаването на квалификацията и преквалификацията, устойчивия и справедлив двоен преход и да преодоляват евентуални сътресения ([10]) ([11]).

13.6. ЕИСК изразява надежда, че следващата финансова рамка ще включва инструмент за стратегическо инвестиране за европейската конкурентоспособност, който да съпътства социалното сближаване, съчетавайки перспективата и логиката на преразпределението с логиката на инвестициите, особено в областта на технологичната конкурентоспособност и промишлената трансформация.

13.7. Желаната „нова рамка за координация на конкурентоспособността“ — представена в доклада на Драги — в която се предлага всички съответни икономически политики да бъдат обвързани със стратегическите приоритети, договорени от Европейския съвет, следва да бъде координирана с бюджетната дисциплина и новата рамка за социална конвергенция чрез процедурите на европейския семестър.

13.8. Европейският семестър може да играе ключова роля в насърчаването на конкурентоспособността, производителността, устойчивостта и социалната справедливост, при условие че тези фактори са равнопоставени в новата референтна рамка. С разработването на новия инструмент за координиране на конкурентоспособността, заедно с прилагането на Европейския фонд за конкурентоспособност, се цели да се подкрепи икономическият растеж чрез координиране на целите и приоритетите на ЕС и на отделните държави.

13.9. Освен това ЕИСК би искал да припомни връзката между европейския семестър и новата Рамка за социална конвергенция (РСК), която е полезен инструмент за наблюдение, оценка и осъществяване на инвестициите на държавите членки за постигане на целите на социалния стълб.

14. **Значението на социалното и териториалното сближаване**

14.1. От съществено значение е да се запази централната роля на икономическото, социалното и териториалното сближаване. ЕИСК уточнява, че в докладите на Лета и Драги — макар да се подчертава тясната връзка между вътрешния пазар и икономическото, социалното и териториалното сближаване (в първия доклад) и между конкурентоспособността на ЕС и европейския социален модел (във втория) — се представят съществени аналитични и следователно различни конкретни предложения по отношение на голямата тема за икономическото, социалното и териториалното сближаване.

14.2. В доклада на Лета на политиката на сближаване е отредена централна роля, тъй като тя позволява да се гарантира, че ползите от вътрешния пазар се разпределят напълно между всички граждани и различните територии на ЕС (така наречената „свобода да останеш на мястото, където си избрал да живееш“). Именно в този контекст се подчертава по-специално значението на услугите от общ интерес (вж. член 14 от ДФЕС и Протокол № 26 към ДЕС) като пряко приложими за гарантиране на свободата да останеш на мястото, където си избрал да живееш. По-специално Лета определя европейския семестър като подходяща политическа рамка за осигуряване на адекватни стандарти за сближаване, като по този начин се балансира многостранният фискален и макроикономически надзор в рамките на Пакта за стабилност и растеж.

14.3. Ето защо ЕИСК счита, че задачата на европейския семестър е да определи общи минимални стандарти и да премахне пречките пред приобщаването, които все още могат да бъдат открити в групите от населението, изложени на риск от бедност или изключване, и в географските райони, които са най-уязвими от икономическия преход, за да им се гарантира адекватно равнище на сближаване.

14.4. ЕИСК отбелязва, че макар докладът на Драги да подчертава съществуващата връзка между конкурентоспособността и европейския социален модел, той изглежда се съмнява в стратегическата роля на политиката на сближаване в рамките на настоящата МФР (2021—2027 г.). Той може също така да подцени въздействието върху конкурентоспособността на ЕС, предизвикано от инвестициите в материална и нематериална социална инфраструктура, в подкрепа на социалните, преразпределителните и трудовите политики.

([9]) Европейски инструмент за временна подкрепа с цел смекчаване на рисковете от безработица при извънредно положение.
([10]) Резолюция на ЕИСК относно *„Очертаване на демократичния напредък на ЕС: резолюция за следващия законодателен мандат“*.
([11]) ОВ C 517, 22.12.2021 г., стр. 16.

14.5. ЕИСК призовава също да се разгледа териториалното измерение на конкурентоспособността, което за съжаление не е обект на специално внимание в двата доклада, но е добре описано в Индекса на регионалната конкурентоспособност на ЕС 2.0 ([12]). ЕИСК счита, че конкурентоспособността на ЕС трябва да се анализира и на териториално равнище, за да се реализират много от предложенията, съдържащи се в докладите на Драги и Лета.

14.6. ЕИСК би искал да подчертае рисковете от стратегия за конкурентоспособност, която не отчита неравенствата. Подобен подход би увеличил различията между селските, островните и вътрешните райони, които са застрашени от обезлюдяване, и градските райони, както и между различните области на вътрешния пазар.

14.7. В заключение ЕИСК изразява надежда, че програмата на този мандат на Комисията може да модулира различните визии на двата доклада по темата за сближаването, като се стреми към фин баланс между политиките за конкурентоспособност, от една страна, и политиките за икономическо, социално, териториално сближаване и екологичната устойчивост, от друга. Конкурентоспособността всъщност не може без социалното сближаване и солидарността, тъй като хармоничното развитие на територите е от основно значение за правилното функциониране на единния пазар, както и за бъдещия му растеж.

Брюксел, 26 февруари 2025 г.

Председател

на Европейския икономически и социален комитет

Oliver RÖPKE

([12]) Dijkstra, L., Papadimitriou, E., Cabeza Martinez, B., de Dominicis, L, Kovacic, M., 2023 г., EU Regional Competitiveness Index — 2022 Edition, European Commission Working Papers (Индекс на регионалната конкурентоспособност на ЕС — издание 2022 г., работни документи на Европейската комисия), WP01/2023.